

УДК 340.1

Юлія МАТВЄЄВА

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
Ст.викладач кафедри загальнотеоретичного правознавства
і публічного права, к.ю.н.,
експерт Центру дослідження проблем верховенства права,
завідувач навчальної лабораторії «Правничка клініка» НаУКМА
matveevaji@ukma.edu.ua
ORCID: 0000-0003-1129-3470

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

<http://doi.org/10.23939/law2025.48.271>

© Матвєєва Ю., 2025

Новітні технології, зокрема, цифрові, ставлять перед людиною багато нових запитань і породжують нові проблеми. Від вміння їх передбачати залежить наше безпечне майбутнє. Такі поняття, як «штучний інтелект», «штучна свідомість», «когнітивна робототехніка» - вже досить глибоко проникли в усі сфери суспільного життя. В окремих людей вони викликають захоплення та сподівання на надзвичайні результати від інтенсивного прискорення певних технічних процесів, які традиційно вимагають прискіпливої рутинної «ручної» роботи і багато часу. Натомість у інших – все ще неприйняття і побоювання щодо можливої конкуренції з природними здібностями людини мислити, усвідомлювати значення своїх дій та нести за них відповідальність. Тобто, мова йде про відомі для правників поняття суб'єктності і можливості наділення відповідними ознаками не людини, а створеної нею «штучної свідомості». Важливих проблем набуває впровадження штучного інтелекту в систему правосуддя. Це є досить складним процесом, який потребує попереднього вирішення низки технічних проблем і вдосконалення алгоритмів задля забезпечення справедливого, неупередженого судового розгляду і дотримання прав людини, в тому числі права на конфіденційність персональних даних. Технології не повинні знеохочувати або перешкоджати критичному мисленню суддів, оскільки це може призвести до стагнації правового розвитку та ерозії системи правового захисту. Тому технологічні інструменти повинні поважати процес ухвалення судових рішень і автономію суддів. Штучний інтелект може бути корисним та допоміжним інструментом у сфері правосуддя, але не може замінити роль суддів. Навіть у випадках застосування цифрових технологій при розгляді справ незначної складності не виключаються ризики допущення помилок у документах, що може вплинути на неправильність обрахунків і помилкове судове рішення. А це неприпустимо у діяльності судів. Таким чином, необхідно, щоб людина перевіряла усі випадки прийняття рішень, згенерованих за допомогою алгоритмів штучного інтелекту. З іншого боку, звичайна особа – учасник процесу, у якому застосовуються рішення, прийняті за допомогою штучного інтелекту, повинна мати право оскарження таких рішень.

Ключові слова: новітні технології, штучний інтелект, судові рішення, справи незначної складності, етичні аспекти цифрових технологій, верховенство права, персональні дані.

Постановка проблеми. Питання швидкості прогресу, епохальних науково-технічних досягнень, цифрових здобутків людства потребують як від суспільства, так і від окремих індивідів прийняття невідворотності тотальних змін, а відтак – пристосування до нових умов життя. Світ сьогодні переживає стан суцільної невизначеності. «Мир чи війна, прийняття чи відторгнення, взаємопорозуміння чи конфлікт – цей вибір багато в чому обумовлений нашим внутрішнім відчуттям часу, яке ми не помічаємо, а отже не можемо критично побачити наслідки його роботи» [1].

Проблематика сприйняття такого – надзвичайно мінливого світу – є важливою для сучасної людини. І від її готовності сприймати неочікуване, незвичайне, інше, вміти реагувати та відповідати на виклики нестандартних ситуацій залежить те, як людина зможе адаптуватися і виживати за таких умов.

Новітні технології, зокрема, цифрові, ставлять перед людиною багато нових запитань і породжують нові проблеми. Від вміння їх передбачати залежить наше безпечне майбутнє. Такі поняття, як «штучний інтелект», «штучна свідомість», «когнітивна робототехніка» – вже досить глибоко проникли в усі сфери суспільного життя. В окремих людей вони викликають захоплення та сподівання на надзвичайні результати від інтенсивного прискорення певних технічних процесів, які традиційно вимагають прискіпливої рутинної «ручної» роботи і багато часу. Натомість у інших – все ще неприйняття і побоювання щодо можливої конкуренції з природними здібностями людини мислити, усвідомлювати значення своїх дій та нести за них відповідальність. Тобто, мова йде про відомі для правників поняття суб'єктності і можливості наділення відповідними ознаками не людини, а створеної нею «штучної свідомості».

Термін «штучна свідомість» був уведений у науковий обіг іще в 1992 р.[2]. Сьогодні багатьма міжнародними організаціями та окремими країнами прийнято низку актів та правил використання технологій штучного інтелекту. Так, на рівні Ради Європи 5 вересня 2024 р. ухвалено Рамкову Конвенцію про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права. У ній «система штучного інтелекту» означає машино-орієнтовану систему, яка для явних або неявних цілей на основі отриманих вхідних даних робить висновки про те, як генерувати результати, такі як прогнози, контент, рекомендації або рішення, які можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище. Різні системи штучного інтелекту відрізняються за рівнем автономності та адаптивності після впровадження [3]. Використання технологій штучного інтелекту...дасть змогу підвищити ефективність прийняття рішень шляхом автоматизованої обробки різноманітної інформації та виявлення нових інформаційних шаблонів і тенденцій [4]. Пріоритетними сферами, в яких виконуються завдання державної політики щодо розвитку галузі штучного інтелекту, є освіта та професійне навчання, наука, економіка, кібербезпека, інформаційна безпека, оборона, публічне управління, правове регулювання та етика, правосуддя [5].

Отож, вбачається, що у сфері підготовки проєктів законів, інших нормативних актів (нормативне регулювання), у процесі прийняття судових рішень, діяльності правоохоронних органів, інших суб'єктів владних повноважень, адвокатів, нотаріусів та ін. причетних до здійснення юридичної практики – питання застосування штучного інтелекту є досить актуальним.

Метою статті є дослідити: у яких більш вузьких сферах юридичної діяльності і яким чином можуть застосовуватися інновації штучного інтелекту? Які є переваги та ризики, ба навіть – виклики застосування штучного інтелекту під час прийняття рішень в судах та іншими суб'єктами владних повноважень? Спробуємо бодай окреслити це коло питань у даній роботі.

Аналіз дослідження проблеми. Проблема застосування інструментів штучного інтелекту в юридичній практиці вже достатньо активно займаються як закордонні, так і вітчизняні науковці. Так, серед сучасних закордонних дослідників варто виділити Данієля Мартіна Каца, Джиліани К. Гетвілд, Маргарет Хаган, Джона Армора та ін. В українській правничій сфері дослідженнями використання штучного інтелекту займаються О. Баранов, Д. Богатчук, Войнов, С. Іващенко, О. Костенко, О. Радутний, Ю. Разметаєва та багато інших.

Однак все більший інтерес викликають питання етичних аспектів застосування технологій штучного інтелекту; можливості використання цих технологій у процесі прийняття судових рішень, інших нормозастосовчих актів та впливу таких рішень на людину.

Виклад основного матеріалу. У своїй далекоглядній роботі з дослідження потенційного використання інформаційних технологій у правовій сфері американський дослідник Лоулор ще у далекому 1963 р. припустив, що комп'ютери одного дня зможуть аналізувати та прогнозувати результати судових рішень [5]. Цифрові технології стрімко розвивалися і вже в 2016 р. дослідниками з Університету Лондона, Шеффілдського університету та Пенсильванського університету був вперше розроблений і застосований алгоритм, який дозволяє прогнозувати результати розгляду справи у Європейському суді з прав людини (далі - ЄСПЛ) шляхом автоматичного аналізу тексту справи за допомогою алгоритму машинного навчання. Судові рішення ЄСПЛ були прогнозовані з точністю 79 % за допомогою методу штучного інтелекту [6]. Вчені визначили набори даних англійською мовою для 584 справ, що стосуються статей 3, 6 та 8 Європейської конвенції з прав людини, та застосували алгоритм штучного інтелекту для пошуку закономірностей у тексті. Щоб запобігти упередженості та неправильному навчанню, вони відібрали однакову кількість випадків порушення та відсутності порушень.

Це стало можливим завдяки особливій структурі рішень ЄСПЛ, що робить їх особливо придатними для аналізу на основі тексту. Згідно з правилом 74 Регламенту Суду, рішення містить (серед іншого) виклад процедури, що застосовувалася на національному рівні, факти справи, короткий виклад заяв сторін, які містять їхні основні правові аргументи, правові підстави, сформульовані Судом, та положення резолютивної частини. Рішення чітко поділені на різні розділи, які охоплюють цей зміст, що дозволяє легко стандартизувати текст і, отже, робить можливим аналіз на основі тексту.

Таким чином, можна висувати, що особлива стандартизована структура рішень ЄСПЛ сприяла тому, що стало можливим виробити певну алгоритмічну модель, яка б з високою вірогідністю передбачала б прийняття певного рішення у майбутньому.

«Ми не бачимо, як ШІ замінить суддів чи адвокатів, але вважаємо, що вони знайдуть його корисним для швидкого виявлення закономірностей у справах, які призводять до певних результатів. Він також може бути цінним інструментом для виявлення справ, які найімовірніше є порушеннями Європейської конвенції з прав людини», – пояснив доктор Ніколаос Алетрас, який керував дослідженням в UCL Computer Science [7].

Не дивлячись на такі здавалося б успішні випадки застосування штучного інтелекту під час обробки великої кількості подібних справ і прогнозування успішного/неуспішного судового рішення, ставлення до відповідних технологій у багатьох представників правничої професії все ще викликає занепокоєння. Як, яким чином, при визначенні яких питань можливе застосування технологій штучного інтелекту?

Відповідно до Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні публічне управління, правове регулювання та етика, правосуддя визнані важливими сферами для вироблення державної політики щодо застосування штучного інтелекту.

Так, у сфері публічного управління застосування технологій штучного інтелекту можливе, зокрема, для:

- формування переліку адміністративних послуг, рішення за якими приймаються автоматично, за мінімальної участі державних службовців та/або співробітників державних та/або комунальних підприємств, установ, організацій;
- дослідження та застосування технологій штучного інтелекту у сфері охорони здоров'я, зокрема щодо протидії епідеміям та пандеміям, а також прогнозування та попередження потенційних епідемічних спалахів у майбутньому;
- запровадження діалогового інтерфейсу для електронних адміністративних послуг із застосуванням технологій штучного інтелекту;
- цифрової ідентифікації та верифікації осіб, у тому числі для надання державних послуг;
- виявлення недобросовісної практики в діяльності посадових осіб та державних службовців;

- розв'язання проблем, пов'язаних із функціонуванням державних реєстрів, кадастрів, баз даних, архівів, власником яких є держава,
- визначення переліку тематичних категорій наборів даних високої суспільної цінності, розпорядниками яких є органи державної влади;
- розроблення механізмів анонімізації персональних та інших даних під час обробки у системах штучного інтелекту, що унеможливить ідентифікацію осіб [8].

Таким чином, у сфері публічної управлінської діяльності застосування технологій штучного інтелекту можливе для досить широкого кола завдань. Отож, інновації штучного інтелекту покликані пришвидшувати окремі види діяльності, полегшувати одержання важливих даних, які необхідні для подальшого активного використання з метою отримання ефективних результатів швидким і зручним способом без залучення великої кількості працівників.

У сфері правосуддя Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні передбачає, зокрема:

- подальший розвиток вже існуючих технологій (Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, Електронний суд, Єдиний реєстр досудових розслідувань тощо);
- впровадження консультативних програм на основі штучного інтелекту, які відкриють доступ до юридичної консультації широким верствам населення;
- винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій штучного інтелекту, стану дотримання законодавства та судової практики.

Однак, впровадження штучного інтелекту в систему правосуддя України є досить складним процесом, який потребує попереднього вирішення низки технічних проблем і вдосконалення алгоритмів задля забезпечення справедливого, неупередженого судового розгляду і дотримання прав людини, в тому числі права на конфіденційність персональних даних [9].

Так, цікаве питання виникає з приводу вирішення поняття «справи незначної складності». Які категорії справ можна сюди віднести? Чи впорається алгоритмічна система штучного інтелекту із цим завданням?

Цивільний процесуальний кодекс України, передбачаючи у ст. 19 поняття «малозначні справи», відносить до такої категорії і «справи незначної складності», не визначаючи перелік таких справ [10]. Видається, що до такої категорії справ можуть бути віднесені наступні:

- видання судових наказів про стягнення заборгованості;
- обрахунок і призначення аліментів;
- справи про адміністративні правопорушення (перевищення швидкості, ін. порушення правил дорожнього руху) та ін.

Однак навіть у таких випадках не виключаються ризики допущення помилок у документах, що може вплинути на неправильність обрахунків і помилкове судові рішення. А це неприпустимо у діяльності судів, якщо такі казуси трапляються через застосування цифрових технологій. Таким чином, необхідно, щоб людина перевіряла усі випадки прийняття рішень, згенерованих за допомогою алгоритмів штучного інтелекту. З іншого боку, звичайна особа – учасник процесу, у якому застосовуються рішення, прийняті за допомогою штучного інтелекту, повинна мати право оскарження таких рішень.

Саме тому розвиток та впровадження технологій штучного інтелекту у судові системи провідних країн світу сприяли виникненню необхідності виробити єдині принципи і правила їх використання. У грудні 2018 року Європейська комісія з питань ефективності правосуддя прийняла Етичну хартію про використання штучного інтелекту в судових системах та їх середовищі, що стало першим кроком Європейської комісії з питань ефективності правосуддя до сприяння відповідальному використанню штучного інтелекту в Європейській судовій системі відповідно до цінностей Ради Європи.

Хартія містить систему принципів, якими мають керуватися всі залучені до системи правосуддя при використанні штучного інтелекту в національних судових процесах:

- принцип поваги до основних прав людини і забезпечення того, щоб розробка та впровадження технологій штучного інтелекту були сумісними з основними правами людини;
- принцип недискримінації, зокрема, недопущення розвитку або посилення будь-якої дискримінації між окремими особами або групами осіб;

- принцип прозорості, неупередженості та справедливості, тобто забезпечення доступності та зрозумілості методів обробки даних;
- принцип якості, безпеки та контролю, тобто забезпечення того, щоб користувачі були поінформовані про використання їх персональних даних та могли контролювати цей процес [11].

Стрімкий розвиток генеративних моделей штучного інтелекту відкриває нові можливості, в тому числі й для судочинства, проте і створює нові ризики. Розроблення та використання систем штучного інтелекту можливе лише за умови дотримання верховенства права, основоположних прав і свобод людини і громадянина, демократичних цінностей, а також забезпечення відповідних гарантій під час використання таких технологій.

На сьогодні в Україні не затверджені етичні стандарти та норми, які регулюють використання штучного інтелекту в судочинстві, не визначені межі (етичні, правові) застосування систем штучного інтелекту для цілей надання професійної правничої допомоги, що відповідно до Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні є одним із завдань державної політики у сфері правового регулювання галузі штучного інтелекту [12].

Використання технологій повинно поважати природу судового процесу. По-перше, багато судових рішень є дискреційними рішеннями, заснованими на конкретних фактах окремої справи. По-друге, судді відіграють суттєву роль у розвитку права. Вони не просто застосовують фіксовані та незмінні правила. Судді повинні мати можливість виправляти або доповнювати закон, якщо він не відповідає вимогам або загрожує зашкодити його застосуванню в певних справах. Технології не повинні втручатися у сферу справедливості. Технології не повинні знеохочувати або перешкоджати критичному мисленню суддів, оскільки це може призвести до стагнації правового розвитку та ерозії системи правового захисту. Тому технологічні інструменти повинні поважати процес ухвалення судових рішень і автономію суддів. Штучний інтелект може бути корисним та допоміжним інструментом у сфері правосуддя, але не може замінити роль суддів.

Важливим етапом у сфері застосування штучного інтелекту у правосудді стало прийняття 18 жовтня 2024 року XX черговим З'їздом суддів України Кодексу суддівської етики. Відповідно до ст. 16 цього документу використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це не впливає на незалежність та неупередженість судді, не стосується оцінки доказів і процесу ухвалення рішень та не порушує вимог законодавства [13].

Висновки. Слід чітко розмежовувати функції, які становлять сутність здійснення правосуддя (оцінка доказів, тлумачення норм, формування правової позиції), та функції допоміжного характеру (опрацювання даних, шаблонізація рутинних процесів, у тому числі із застосуванням нейромережових моделей у вузькоспеціалізованих адміністративних процесах). Лише останні можуть бути частково автоматизовані із застосуванням інструментів штучного інтелекту за умови дотримання вимог інформаційної безпеки, прозорості та контролю з боку людини.

Використання технологій штучного інтелекту в системі правосуддя допустиме лише за умов неухильного дотримання принципів незалежності й неупередженості, персональної відповідальності судді за ухвалені рішення та заборони делегування здійснення правосуддя алгоритмічним системам. Однак навіть за цих умов людський фактор перевірки такого рішення та можливості його оскарження має мати домінуюче значення.

Подяки. Немає.

Фінансування. Автор заявляє про відсутність фінансової підтримки для проведення досліджень, авторства або публікації цієї статті.

Внесок автора. Автор підтверджує свою виключну відповідальність за цю роботу. Автор схвалює цю роботу і бере на себе відповідальність за її цілісність.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зіборова Дар'я. Філософія часу: від космосу до свідомості. URL: <https://www.prostranstvo.media/uk/chas-ta-inshyj-try-mozhlyvosti-dlya-spilkuvannya/> (Дата звернення: 10.08.2025).
2. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні: монографія // за заг. редакцією А.І. Шевченка. К.: ІПШІ, 2023. 305 с. URL: https://jai.in.ua/archive/2023/ai_mono.pdfio (Дата звернення: 10.08.2025).
3. Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права (STCE № 225), ухвалену 5 вересня 2024 р. С. 3. URL: <https://rm.coe.int/1680afae3c> (Дата звернення: 10.08.2025).
4. Концепція Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-%D1%80#Text> (Дата звернення: 10.08.2025).
5. Reed C. Lawlor. What Computers Can Do: Analysis and Prediction of Judicial Decisions. American Bar Association Journal. Vol. 49, No. 4 (APRIL 1963), pp. 337-344 (8 pages). URL: <https://www.jstor.org/stable/25722338>
6. Nikolaos Aletras, Dimitrios Tsarapatsanis, Daniel PreoŃiuc-Pietro, Vasileios Lamps. Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective. URL: <https://peerj.com/articles/cs-93/> (Дата звернення: 10.08.2025).
7. Штучний інтелект прогнозує результати судових процесів щодо прав людини. URL: <https://www.ucl.ac.uk/news/2016/oct/ai-predicts-outcomes-human-rights-trials> (Дата звернення: 10.08.2025).
8. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#n8> (Дата звернення: 10.08.2025).
9. Войнов М. Штучний інтелект та юридична сфера: чи зможуть технології замінити суддів? URL: https://www.helsinki.org.ua/articles/shtuchnyy-intelekt-ta-iurydychna-sfera-chy-zmozhut-tekhnohohii-zaminyty-sud-div/?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 10.08.2025).
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (Дата звернення: 10.08.2025).
11. European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (Дата звернення: 10.08.2025).
12. Ухвала Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 8 лютого 2024 року у справі № 925/200/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639> (Дата звернення: 10.08.2025).
13. Берназюк Ян. Ера III й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/news/1350/> (Дата звернення: 10.08.2025).

REFERENCES

1. Ziborova, Daria. Philosophy of Time: From Cosmos to Consciousness. Electronic resource. Retrieved from: <https://www.prostranstvo.media/uk/chas-ta-inshyj-try-mozhlyvosti-dlya-spilkuvannya/> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
2. Strategy for the Development of Artificial Intelligence in Ukraine: Monograph // edited by A.I. Shevchenko. – Kyiv: IPSI, 2023. 305 p. [Electronic resource]. Retrieved from: https://jai.in.ua/archive/2023/ai_mono.pdfio (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
3. Framework Convention of the Council of Europe on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law (STCE No. 225), adopted on 5 September 2024. P. 3. Retrieved from: <https://rm.coe.int/1680afae3c> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
4. Concept of the State Targeted Scientific and Technical Programme on the Use of Artificial Intelligence Technologies in Priority Sectors of the Economy for the Period until 2026. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-%D1%80#Text> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
5. Reed C. Lawlor. What Computers Can Do: Analysis and Prediction of Judicial Decisions. American Bar Association Journal. Vol. 49, No. 4 (APRIL 1963), pp. 337-344 (8 pages). Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/25722338> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].

6. Nikolaos Aletras, Dimitrios Tsarapatsanis, Daniel Preotiuc-Pietro, Vasileios Lampsos. Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective. Retrieved from: <https://peerj.com/articles/cs-93/> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
7. Artificial intelligence predicts the outcomes of human rights court cases. Retrieved from: <https://www.ucl.ac.uk/news/2016/oct/ai-predicts-outcomes-human-rights-trials> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
8. Concept of artificial intelligence development in Ukraine, approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 2 December 2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#n8> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
9. Voinov M. Artificial intelligence and the legal sphere: can technology replace judges? Retrieved from: https://www.helsinki.org.ua/articles/shtuchnyy-intelekt-ta-iurydychna-sfera-chy-zmozhut-tekhnohii-zaminyty-suddiv/?utm_source=chatgpt.com (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
10. Civil Procedure Code of Ukraine dated 18 March 2004. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
11. European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment. Retrieved from: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
12. Decision of the Commercial Court of Cassation within the Supreme Court dated 8 February 2024 in case No. 925/200/22. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].
13. Bernazuk, Yan. The era of AI and the role of supreme courts in the digital transformation of justice. Retrieved from: <https://so.supreme.court.gov.ua/news/1350/> (Accessed: 10.08.2025) [In Ukrainian].

Отримано: 15.08.2025

Прорецензовано: 18.09.2025

Схвалено до друку: 29.09.2025

Опубліковано (онлайн): 12.12.2025

Надруковано: 26.12.2025

Yuliia MATVIEIEVA

National University of Kyiv-Mohyla Academy,
Senior Lecturer, Department of General Theoretical Law
and Public Law, Candidate of Juridical Sciences,
Expert, Centre for the Study of the Rule of Law,
Head of the Legal Clinic Training Laboratory, NaUKMA
matveevaji@ukma.edu.ua
ORCID: 0000-0003-1129-3470

**PROBLEMATIC ASPECTS OF THE APPLICATION
OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES
IN THE ADMINISTRATION OF JUSTICE**

The latest technologies, especially digital ones, raise many new questions and create new problems for humans. Our safe future depends on our ability to anticipate them. Concepts such as ‘artificial intelligence,’ ‘artificial consciousness,’ and ‘cognitive robotics’ have already penetrated deeply into all spheres of public life. In some people, they evoke admiration and hopes for extraordinary results from the intensive acceleration of certain technical processes that traditionally require meticulous routine ‘manual’ work and a lot of time. Others, however, still reject and fear possible competition with the natural human abilities to think, understand the meaning of one's actions, and take responsibility for them. In other words, we are talking about the concepts of subjectivity and the possibility of endowing not a human being, but an ‘artificial consciousness’ created by humans with the relevant characteristics,

which are well known to lawyers. The introduction of artificial intelligence into the justice system is becoming an important issue. This is a rather complex process that requires the prior resolution of a number of technical problems and the improvement of algorithms to ensure fair and impartial court proceedings and respect for human rights, including the right to personal data confidentiality. Technology should not discourage or hinder critical thinking by judges, as this could lead to stagnation in legal development and erosion of the legal protection system. Therefore, technological tools must respect the judicial decision-making process and the autonomy of judges. Artificial intelligence can be a useful and helpful tool in the field of justice, but it cannot replace the role of judges. Even in cases where digital technologies are used in the consideration of cases of minor complexity, the risk of errors in documents cannot be ruled out, which may lead to incorrect calculations and erroneous court decisions. This is unacceptable in the work of the courts. Therefore, it is necessary for a human being to review all decisions generated by artificial intelligence algorithms. On the other hand, an ordinary person who is a party to proceedings in which decisions made with the help of artificial intelligence are applied should have the right to appeal such decisions.

Keywords: cutting-edge technologies, artificial intelligence, court decisions, cases of minor complexity, ethical aspects of digital technologies, rule of law, personal data.